

ΥΠΑΠΑΝΤΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μήπως γνωρίζετε ποιο γεγονός γιορτάζει αύριο/σήμερα (2 Φεβρ.) η Εκκλησία μας;

Την Υπαπαντή του Κυρίου, δηλαδή την υποδοχή του Κυρίου από τον γέροντα Συμεών, όταν η Θεοτόκος Μαρία και ο δίκαιος Ιωσήφ, κατά το ιουδαϊκό τυπικό, έφεραν τον νεογέννητο Χριστό, ως βρέφος σαράντα ημερών, στον ναό του Σολομώντα. Σήμερα θα προσπαθήσουμε να ανακαλύψουμε το βαθύτερο νόημα της μεγάλης αυτής Δεσποτικής και Θεομητορικής γιορτής μέσα από τη βυζαντινή εικονογραφία, την υμνολογία και την Παράδοση της Εκκλησίας μας.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

(Ο Κατηχητής δείχνει στα παιδιά την εικόνα της Υπαπαντής και τα καλεί να την παρατηρήσουν).

1. Σε ποιο χώρο τοποθετεί ο αγιογράφος τη σκηνή που απεικονίζει; (...)

Στον Ναό των Ιεροσολύμων. Στην εικόνα διακρίνονται το βημόθυρο, η Αγία Τράπεζα και το θολωτό κιβώριο ή «ουρανός», όπως λεγόταν, που το στηρίζουν τέσσερις κολόνες στεφανωμένες από μία σινδόνη ως οροφή.

2. Πόσα και ποια πρόσωπα παρουσιάζονται στην εικόνα της Υπαπαντής; (...)

Πέντε πρόσωπα. Η Υπεραγία Θεοτόκος, το Βρέφος Ιησούς, ο πρεσβύτερος Συμεών, ο δίκαιος Ιωσήφ και η Άννα η προφήτις (δεν είναι η μητέρα της Παναγίας αλλά μια ηλικιωμένη ευσεβής γυναίκα με προφητικό χάρισμα).

Ας τα δούμε πιο προσεκτικά:

Η Υπεραγία Θεοτόκος: Η Θεοτόκος απλώνει τα χέρια της για να προσφέρει το θείο Βρέφος ή, σε κάποιες άλλες εικόνες, για να το παραλάβει από τον πρεσβύτερο Συμεών. Συνήθως το ένα χέρι της φαίνεται κλειστό, που σημαίνει ότι διακονεί (υπηρετεί) το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία μας, και το άλλο ανοιχτό, που σημαίνει ότι αποδέχεται το θέλημα Του, δηλαδή προσφέρει τον Χριστό για να θυσιαστεί. Η όλη παρουσία της είναι επιβλητική και ιεροπρεπής.

Με δέος και θαυμασμό στρέφεται προς την Κυρία Θεοτόκο κι ο υμνογράφος που λέει: «Ακατάληπτον ἐστὶ τό τελούμενον ἐν σοί, καί Ἀγγέλοις καί βροτοῖς, Μητροπάρθενε ἀγνή». Ω Παναγία, αγνή Μητροπάρθενε, αυτό που συμβαίνει, να φέρεις στον Ναό ως Βρέφος τον Υιό και Λόγο του Θεού, είναι θαύμα ακατανόητο και μυστήριο ανεξιχνίαστο και για τούς αγγέλους και για τούς ανθρώπους.

Το Βρέφος Ιησούς: «Βρέφος βλέπω και Θεόν μου γνωρίζω...», γράφει ο άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων. Πράγματι είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ η σκηνή λαμβάνει χώρα σαράντα μέρες μετά τη Γέννηση του Ιησού, το τεσσαρακονθήμερο Βρέφος δεν παρουσιάζεται σπαργανωμένο. Φέρει φωτοστέφανο και έχει βασιλική και θεϊκή εμφάνιση. Με τον τρόπο αυτό ο αγιογράφος θέλει να τονίσει το γεγονός ότι αυτό που βλέπουμε δεν είναι ένα συνηθισμένο βρέφος αλλά ο Θεάνθρωπος Κύριος. Το ψέλνουμε και στα Μεγαλυνάρια: : «Ὅν οἱ ἄνω λειτουργοὶ τρόμῳ λιτανεύουσι, κάτω νῦν ὁ Συμεὼν ἀγκαλίζεται χερσί». Δηλαδή, Αυτόν που οι άγγελοι επάνω στον ουρανό συνοδεύουν με σεβασμό και δέος, τώρα ο Συμεών κάτω στη γη τον αγκαλιάζει με τα ίδια του τα χέρια. Παράλληλα ο αγιογράφος για να υπογραμμίσει την τέλεια ανθρώπινη φύση του Κυρίου παρουσιάζει το Βρέφος να απλώνει το χέρι Του προς την Θεομήτορα, όπως το παιδί που δεν θέλει να αποχωριστεί τη μητέρα του.

Ο πρεσβύτες Συμεών: Ο Συμεών, όπως μαρτυρούν και τα λευκασμένα μαλλιά του, ήταν ένας γέροντας στην ηλικία. Δεν ήταν ιερέας. Ένας απλός άνθρωπος του Θεού που ζούσε με δικαιοσύνη και πολλή ευλάβεια. Ο δίκαιος αυτός άνθρωπος είχε πόθο ισχυρό να γνωρίσει τον Μεσσία και, πραγματικά είχε λάβει πληροφορία από το Πνεύμα του Θεού ότι δεν θα πεθάνει «πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου» (Λουκ. β' 26). Στην εικόνα τον βλέπουμε να στέκεται με τα χέρια σκεπασμένα από σεβασμό με μια άκρη του ενδύματός του, σαν να σχηματίζουν θρόνο. Θρόνο, όχι για να υποδεχτούν ένα κοινό βρέφος, αλλά για να κρατήσουν Αυτόν που κρατά όλη την οικουμένη. Κρατά με ευλάβεια το Βρέφος, γιατί γνωρίζει ότι Αυτό είναι ο ίδιος ο Θεός. Η σεβάσμια και άγια μορφή του εντυπωσιάζει. Τα πόδια του λυγίζουν από ευλάβεια, τα μάτια του κοιτούν με δέος και λαχτάρα τον Λυτρωτή του κόσμου, ενώ η κίνηση της κλίσης της κεφαλής του σημαίνει αποδοχή του γεγονότος. Πλημμυρισμένος από χαρά, διότι ο Θεός εκπλήρωσε την προσδοκία του, αναφωνεί το γνωστό ρητό «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα...», λόγοι ιεροί που η Εκκλησία μας καθιέρωσε να λέγονται λίγο πριν από το τέλος της ακολουθίας του Εσπερινού.

Η προφήτιδα Άννα: Πίσω από τη Θεοτόκο στέκει η προφήτιδα Άννα, σε προχωρημένη ηλικία κι αυτή, αφοσιωμένη στην υπηρεσία του ναού από τα νεανικά της χρόνια. Το δεξί της χέρι είναι υψωμένο σε στάση ομιλίας ενώ με το αριστερό κρατάει ανοιχτό ειλητάριο, δηλαδή ένα ανοιχτό χαρτί σαν βιβλίο, που γράφει: «Τοῦτο τό βρέφος οὐρανὸν καὶ γῆν ἐστερέωσεν».

Ο Ιωσήφ ο μνήστωρ: Στην άκρη αριστερά, διακριτικά όπως και στην εικόνα της Γέννησης, παρουσιάζεται ως διάκονος και πάλι του μυστηρίου, ο δίκαιος Ιωσήφ. Προχωρεί

κρατώντας στα χέρια του (ή σε κάποιες εικόνες μέσα σε κλουβί) δύο τρυγόνια ή δύο περιστέρια, τη θυσία δηλαδή που συνήθιζαν τότε να προσφέρουν οι φτωχοί Ισραηλίτες.

Είδαμε, σήμερα, την Παναγία να φέρει τον Κύριο ως Βρέφος σαράντα ημερών στον Ναό των Ιεροσολύμων σύμφωνα με όσα προέβλεπε τότε ο Μωσαϊκός Νόμος.

3. Εσείς γνωρίζετε πότε βρεθήκατε για πρώτη φορά στον χώρο του ιερού Ναού; (...)

Όταν σας έφερε η μητέρα σας για να σας «σαραντίσει». Η αγία μας Εκκλησία έχει καθιερώσει ειδική ακολουθία για κάθε νεογέννητο που το φέρνει η μητέρα του για πρώτη φορά στον ιερό Ναό όταν γίνει σαράντα ημερών. Η ακολουθία αυτή που γίνεται «κατά μίμησιν» της Υπαπαντής του Κυρίου, ονομάζεται «Σαραντισμός» ή ακριβέστερα: «Εύχαι εἰς τὸ ἐκκλησιάσαι παιδίον».

4. Έχετε δει ποτέ «σαραντισμό»; Γνωρίζετε τι γίνεται ακριβώς; (...)

Κάθε χριστιανή μητέρα όταν το νεογέννητο μωρό της γίνει σαράντα ημερών, το φέρνει στην εκκλησία για να διαβάσει ο ιερέας σ' αυτήν και το μωρό τις ευχές του σαραντισμού. Πρώτα διαβάζει ο ιερέας τις ευχές στον πρόναο κι έπειτα παίρνει το βρέφος στα χέρια του και το πηγαίνει στον κυρίως ναό, μπροστά στην Ωραία Πύλη (και μετά μέσα στο ιερό Βήμα, αν είναι αγόρι). Εκεί το σηκώνει με τα χέρια του στον ουρανό δείχνοντας έτσι ότι το προσφέρει ως δώρο στο Θεό. Ακολουθεί η μητέρα του παιδιού που ασπάζεται με ευλάβεια τις εικόνες.

Ο σαραντισμός είναι μία από τις τρεις προβαπτισματικές πράξεις (=μικρές τελετές πού προηγούνται του Βαπτίσματος):

- Την πρώτη ημέρα έρχεται ιερέας και διαβάζει ευχή στη μητέρα που έφερε νέα ζωή στον κόσμο.
- Την όγδοη ημέρα, με ειδική ευχή πάλι, το βρέφος λαμβάνει το όνομα και χαρακτηρίζεται πιά «δοῦλος Χριστοῦ».
- Την τεσσαρακοστή ημέρα το βρέφος εισέρχεται στον ναό του Θεού και «αφιερώνεται» σε Αυτόν. Αργότερα θα ακολουθήσει η κατήχηση, το βάπτισμα, το χρίσμα και η Θεία Κοινωνία.

Από τότε που ο άνθρωπος αρχίζει να εκκλησιάζεται και να κοινωνεί, συμμετέχει δηλαδή στην εν Χριστῷ λατρευτική ζωή, αποκτά μια μοναδική δυνατότητα: να συναντά τον Θεό!

5. Πράγματι μεγάλη ευλογία για τον γέροντα Συμεών να συναντήσει και να υποδεχθεί στην αγκαλιά του τον Χριστό. Ωστόσο έχουμε κι εμείς παρόμοια δυνατότητα. Πώς; (...)

Ο Κύριος προσφέρεται προς όλους μας. Ατενίζουμε την αγία μορφή Του στις άγιες εικόνες και επικοινωνούμε μαζί Του με την προσευχή. Κρατάμε στα χέρια μας τον γραπτό Θεϊκό Του Νόμο και ακούμε την φωνή Του καθώς μελετάμε το Ευαγγέλιό Του. Και το κυριότερο: Τον συναντάμε στους ορθοδόξους ιερούς Ναούς μας. Κάθε ώρα θείας Λατρείας και μάλιστα κάθε θεία Λειτουργία είναι και μία υπαπαντή. Μια συνάντηση του ανθρώπου με τον Θεό. Του κτιστού με τον Άκτιστο. Ιδιαίτερα με το Μυστήριο της θείας Ευχαριστίας ο Κύριος έρχεται όχι απλώς στην αγκαλιά μας αλλά μέσα στην καρδιά μας!

6. Ποιες προϋποθέσεις χρειάζονται για να συναντήσουμε και να υποδεχτούμε τον Χριστό όπως ο Συμεών; (...)

- i. Πόθος ψυχής. Αλήθεια εμείς έχουμε τον πόθο και την λαχτάρα που είχε ο Συμεών για να συναντήσει τον Χριστό; Τον αναζητούμε; Τον γνωρίζουμε για να είμαστε σε θέση και να τον αναγνωρίσουμε όπως αναγνώρισε ο Συμεών τον Θεό κι ας τον έβλεπε ως Βρέφος; Πηγαίνουμε στη θεία Λειτουργία με την πίστη και την ελπίδα να τον συναντήσουμε και να τον κοινωνήσουμε;
- ii. Προετοιμασία κατάλληλη. Είδαμε ότι ο γέροντας Συμεών έκανε την αγκαλιά του θρόνο για να υποδεχθεί το Θείο Βρέφος. Άφησε ό,τι άλλο κρατούσε, σκέπασε από ευλάβεια τα χέρια του και δέχθηκε τον Θεό στην αγκαλιά του. Έγινε Θεοδόχος! Κι εμείς όταν πρόκειται να κοινωνήσουμε τον Χριστό, ας καθαρίζουμε την καρδιά μας κι ας ετοιμάζουμε τόπο για να τον υποδεχτούμε με καθαρότητα ψυχής και ευλαβική διάθεση.
- iii. Αίσθημα ευγνωμοσύνης και δοξολογίας. Όταν ο Συμεών κράτησε στα χέρια του το Θείο Βρέφος ξέσπασε σε δημόσια δοξολογία γι' αυτή τη δωρεά του Θεού. Αλήθεια εμείς αισθανόμαστε ευγνωμοσύνη προς τον Θεό για το γεγονός ότι μας αξίωσε από μικρά παιδιά να είμαστε μέλη της Εκκλησίας Του, να Τον γνωρίζουμε, να Τον λατρεύουμε, να Τον κοινωνούμε και να απολαμβάνουμε τόσες ευλογίες! Ας Τον ευχαριστούμε λοιπόν στην προσευχή μας κι ας Τον δοξάζουμε για όλες αυτές τις δωρεές Του.

Η γιορτή της Υπαπαντής κατά την οποία η Παναγία ως Μητέρα οδηγεί το θείο Βρέφος στο Ναό του Κυρίου, θεωρείται και γιορτή της μητέρας, διότι η Εκκλησία μας θέλει να τιμήσει μαζί με την Παναγία όλες τις μητέρες που οδηγούν τα παιδιά τους στο δρόμο του Θεού. Είναι λοιπόν η γιορτή αυτή μια θαυμάσια ευκαιρία για να εκφράσουμε μαζί με την ευχαριστία μας προς τον άγιο Θεό και την ευγνωμοσύνη μας στην καλή μας μητέρα που μας έφερε στον κόσμο και οδήγησε τα βήματά μας στην εκκλησία. Είναι ευλογία του Θεού το ότι έχουμε μητέρες που μας οδήγησαν από μικρά παιδιά (από βρέφη!) στην εκκλησία και φροντίζουν με στοργή και αγάπη ώστε να μας ασφαλίζουν στο δρόμο του Θεού. Να τις ευχαριστήσουμε και σήμερα ειδικά γι' αυτό αλλά και πάντοτε να φιλοτιμούμαστε ώστε να μην διαψεύσουμε τις ελπίδες τους.